

September 2025

Förenkla passansökan för utlandssvenskar och utöka antalet utlandsmyndigheter och deras befogenheter

Resolutionsmottagare

Justitiedepartementet

Justitieutskottet

Utrikesdepartementet

Problemformulering

Närmare 700 000 svenskar beräknas bo utomlands¹. För många av dem är det svenska passet en oundgänglig identitetshandling – både för att resa över landsgränser och vid kontakt med myndigheter och banker i deras bosättningsland.

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna², artikel 13, säger att alla har rätt att lämna vilket land som helst, inklusive sitt eget, och att återvända till sitt land. Ett pass är ofta en nödvändighet för att utöva denna rätt. I artikel 15 anges dessutom att varje individ har rätt till ett medborgarskap och där utgör passet en absolut manifestation av medborgarskapet.

Enligt en undersökning från hösten 2024 av Svenskar i Världen har sju av tio utlandssvenskar upplevt svårigheter vid passansökan på en svensk utlandsmyndighet.³ Bristen på bokningsbara tider är ett återkommande problem vid svenska ambassader världen över, och situationen på Sveriges ambassad i London är särskilt prekär, vilket har lett till kritik från JO.⁴

Förutom svårigheten att få en passtid innebär ansökningsprocessen ytterligare utmaningar – inte minst ekonomiska. Att ansöka om pass vid en svensk utlandsmyndighet är betydligt dyrare än i Sverige – cirka 1 600 kronor jämfört med 500 kronor, en prisskillnad på nästan

¹ Svenskar i Världen, [2022], *Svenskar i Världens kartläggning 2022*, Tillgänglig via: https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2022/07/Kartlaggning-2022_Svenskar-i-varlden.pdf

² Svenska FN-förbundet, [2008], *Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna*, Tillgänglig via: <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

³ Svenskar i Världen, [2024], *Ny undersökning visar på stora utmaningar vid passansökan utomlands*, Tillgänglig via: <https://www.sviv.se/blog/2024/12/ny-undersokning-visar-pa-stora-utmaningar-vid-passansokan-utomlands/>

⁴ Justitieombudsmannen, [2024], *Beslut 3740-2023*, Tillgänglig via: https://www.jo.se/app/uploads/resolve_pdfs/1623612_3740-2023.pdf

220 procent.⁵ För svenska medborgare bosatta i länder med stora geografiska avstånd eller där det saknas svenska utlandsmyndigheter tillkommer därtill kostnader för resor och ibland övernattnig. Processen behöver dessutom upprepas eftersom personlig inställelse är ett krav även vid uthämtande av passet. Kravet på att personligen ansöka och hämta ut passet blir extra utmanande för personer som på grund av sjukdom och ålder har svårt att förflytta sig längre sträckor, men likväl behöver ett giltigt pass.

Vid varje passansökan genomförs en medborgarskapsutredning för att fastställa det svenska medborgarskapet.⁶ ⁷ Detta görs även för de som varit svenska medborgare sedan födseln. I denna utredning måste den sökande vid varje tillfälle lämna information som redan finns registrerad hos svenska myndigheter. I vissa fall behöver den sökande visa upp intyg att hen *inte* har ett medborgarskap i ett annat land – denna omvända bevisbörda kan vara svår att bevisa.

Passets giltighetstid är också en utmaning. År 2005 halverades den från tio till fem år⁸, men i praktiken blir den ännu kortare eftersom många länder kräver att passet är giltigt minst sex månader efter inresa eller planerad utresa.⁹

Samtidigt har våra nordiska grannar olika lösningar för sina utlandsbosatta medborgare, där passgiltighet och ansökningsförfaranden skiljer sig åt. Det finska passet har en giltighetstid på fem år och kan i vissa fall förnyas digitalt utan krav på personlig inställelse, med möjlighet att hämtas av ett ombud. Dokumentation som styrker det finska medborgarskapet måste kunna uppvisas. Finland erbjuder även en mobil passenhet för att underlätta passförnyelse globalt, en tjänst som Sverige tidigare hade i USA men avskaffade 2019¹⁰.

Norska och danska pass har en giltighetstid på tio år och måste hämtas personligen på en ambassad eller konsulat. Däremot kan normmän bosatta i Norden få sitt pass skickat till sin folkbokföringsadress.

⁵ Regeringen, [u.å], *Ansök om pass utomlands*, Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/uds-reseinformation/pass-utomlands/ansok-om-pass-utomlands/>

⁶ Sweden Abroad, [u.å], *Uppgift för utredning av svenskt medborgarskap*, Tillgänglig via: <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassader/aablanketter/pass/uppgift-f%C3%B6r-utredning-av-svenskt-medborgarskap.pdf>

⁷ Polismyndigheten, [2023], *Svar på vanliga frågor om pass – Utlandsboende*, Tillgänglig via: <https://polisen.se/tjanster-tillstand/pass-och-nationellt-id-kort/svar-pa-vanliga-fragor-om-pass/#utlandsboende>

⁸ Riksdagen, [2005], *Ändringar i passlagen*, Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/andringar-i-passlagen_gs01juu27/

⁹ Regeringen, [u.å], *Kontrollera pass och visum innan du reser*, Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/uds-reseinformation/forberedelser-infor-resan/kontrollera-pass-och-visum-innan-du-reser/>

¹⁰ Utrikesdepartementet, [2019], *Brev till Svenskar i Världen från utrikesminister Ann Linde*, Tillgänglig via: <https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2019/11/Svenskar-i-Va%CC%88rlden-svar-fra%CC%8AAn-UD.pdf>

Det svenska passet betraktas som ett av världens säkraste, vilket ofta lyfts fram som skäl för den nuvarande passlagstiftningen. Enligt 2025 års ranking i Henley Passport Index¹¹ hamnar det svenska passet på fjärde plats tillsammans med bland andra Norge, medan de danska och finska passen placerar sig en plats högre. I Passport Index¹² rankas de nordiska grannländerna på tredje plats, medan Sverige ligger strax efter på fjärde – och detta trots att vissa av dem har längre giltighetstid och ett enklare förfarande vid ansökningsprocessen.

Utlandsmyndigheter och deras befogenheter

Sverige har diplomatiska förbindelser med nästan alla världens stater, men antalet utlandsmyndigheter är begränsat – drygt 100 ambassader, delegationer, representationer och generalkonsulat, samt cirka 320 honorärkonsulat.¹³ Den konsulära service som utlandsmyndigheterna erbjuder varierar beroende på myndighetstyp.

Geografiskt stora länder och avsaknad av svenska utlandsmyndigheter i många länder innebär att den konsulära service som utlandssvenskar har tillgång till beror på var de är bosatta. I länder där svenska utlandsmyndigheter saknas hänvisas svenskar till ett grannland, vilket skapar logistiska och ekonomiska utmaningar. Under pandemin blev problemen extra kännbara då reseförbud infördes i många länder.

Lösningförslag

Svenskar i Världen är medvetna om att passfrågan är komplex, inte minst utifrån ett säkerhetsperspektiv. Givet det stora antalet svenskar bosatta utomlands finns det emellertid ett behov av att förenkla passansökan för utlandssvenskar.

Eftersom passet är en förutsättning för att utöva den grundläggande rättigheten att lämna och återvända till sitt land, samt en nödvändig identitetshandling föreslår Svenskar i Världen en rad åtgärder:

- Svenskar i Världens grundinställning är att passets giltighetstid bör förlängas till tio år. I ett första steg bör passförordningen ändras så att giltighetstiden för pass förlängs till tio år för personer över 65 år. Syftet är att underlätta för en grupp som kan ha svårt att ta sig till en utlandsmyndighet på grund av långa avstånd, sjukdom

¹¹ Henley & Partners, [2025], *Henley Passport Index: Global Ranking*, Tillgänglig via: <https://www.henleyglobal.com/passport-index/ranking>

¹² Arton Capital, [2025], *Passport Index: Global Passport Power Rank 2025*, Tillgänglig via: <https://www.passportindex.org/byRank.php>

¹³ Regeringskansliet, [2025], *Utrikesdepartementets organisation*, Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/utrikesdepartementets-organisation/>, [hämtat 2025-03-05].

eller handikapp. En viktig parameter är att äldre personers utseende inte ändras i lika stor utsträckning.

- Undersök möjligheten att få passet hemskickat med bud i länder med säker posthantering.
- Utöka antalet honorärkonsulat som har rättighet att lämna ut pass.
- Återinför mobila passtationer i länder med stora geografiska avstånd.
- Underlätta informationsutbytet mellan Skatteverket, Migrationsverket och Passmyndigheten så att efterfrågad information i medborgarskapsutredningen – som redan finns registrerad hos berörda myndigheter och som ej kan ändras över tid – inte behöver uppges vid varje passansökan.

Många svenskar bosatta utomlands efterfrågar bättre tillgång till konsulär service i sin närhet. Svenskar i Världen vill därför uppmuntra UD att framgent öppna fler ambassader och tillföra de resurser som krävs för att möta behoven som finns. Därutöver bör möjligheten att ge konsulaten utökade befogenheter utredas för att kunna erbjuda fler konsulära tjänster än vad dagens lagstiftning tillåter.